

Om god man vid jäv eller intressekonflikt enligt 11 kap 2 § föräldrabalken

I föräldrabalken (FB) 12 kap 8 § finns en regel om s.k. förmynderskapsjäv. Sådant jäv uppstår när det är fråga om en rättshandling mellan en *huvudman och hans/hennes gode man/förvaltare* eller *mellan en omyndig och hans/hennes förmyndare*. Med rättshandling menas (förenklat) ingående av någon form av avtal såsom köp, gåva, lån, byte, hyra etc.

Situationen kan illustreras så här:

Normalt tillvägagångssätt vid rättshandling gentemot en omyndig eller en person som har god man (huvudman) eller förvaltare (s.k. **ställföreträdare**) är att ställföreträdaren representerar den enskilde gentemot motparten:

Vid förmynderskapsjäv är det fråga om en rättshandling mellan ställföreträdaren¹ och den enskilde. Ställföreträdaren är alltså **både motpart och ställföreträdare**, vilket medför att den enskilde saknar en ojävig representant. Man kan enkelt illustrera situationen så här:

Överförmyndarnämnden får då efter ansökan av ställföreträdaren eller på nämndens eget initiativ förordna en god man (FB 11:2) som *tillfälligt* ska företräda den enskilde. *Situationen ser då ut så här:*

¹ Att observera är att förmynderskapsjäv uppstår även när det är fråga om en rättshandling sinsemellan förmyndarens, gode mannens eller förvaltarens **make eller sambo** och barnet/huvudmannen. I ett sådant fall antar man nämligen att det finns en intressegemenskap mellan ställföreträdaren och maken/sambon som gör att ställföreträdaren kan anses som "jävig". Denna regel gäller även om det rör sig rättshandling mellan barnet/huvudmannen och någon som förmyndaren/gode mannen/förvaltarens företräder t.ex. ett bolag eller liknande.

Omyndiga barn – föräldrar/förmyndare (gåvor och andra rättshandlingar)

Förmynderskapsjäv mellan barn och föräldrar uppkommer om förälder och barn ska ingå en rättshandling som kräver någon form av motprestation från barnets sida. I denna situation kan barnet inte företrädas av föräldern/föräldrarna som ju också agerar som motpart/motparter.²

Regeln om förmynderskapsjäv gäller dock inte vardagliga gåvor mellan föräldrar och barn såsom t.ex. julklappar, kontanter eller sparande åt barnen. Detta beror på att man anser att gåvor mellan föräldrar och barn allt som oftast gynnar barnen och att de därför kan motta sådana utan att ta hänsyn till några särskilda formkrav. Det räcker dock inte med att gåvan gynnar barnet/barnen. *Det krävs att det är fråga om en **ren gåva** som inte på något sätt kräver någon motprestation av barnet.*

Observera att det inte är tillåtet att som förmyndare ge bort **barnets** egendom, om det inte är fråga om personliga presenter, julklappar och liknande.

Är det fråga om en gåva av fast egendom/bostadsrätt/tomträtt mellan förmyndare och barn är frågan mer komplicerad. Huruvida det blir fråga om förmynderskapsjäv i det fallet får avgöras med hänsyn till barnets mognad och ålder. Även här måste det dock vara fråga om en **ren gåva** för att barnet ska få rättshandla utan att god man förordnas. Om det är fråga om en gåva av fast egendom, bostadsrätt, tomträtt eller liknande mellan förälder och barn och man bedömer att barnet *inte* är moget att motta gåvan själv, måste en tillfällig god man förordnas. Om barnet ska utge någon form av vederlag, oavsett storlek, till förmyndaren/förmyndarna ska givetvis god man förordnas eftersom det då inte är fråga om en ren gåva.

Gåva av fast egendom, bostadsrätt, tomträtt m.m. och aktier

Oavsett om barnet behöver företrädas av en god man eller inte vid mottagandet av fastighet eller andel av sådan, eller bostadsrätt, tomträtt eller liknande måste överförmyndarnämndens godkännande alltid inhämtas vid en sådan gåva. *Detta gäller också om barnet ska köpa, byta, sälja eller hyra fastighet, tomträtt eller bostadsrätt m.m. oavsett om förmyndaren/förmyndarna är motparter eller inte.* För mer information se ”Om samtycke gällande bostadsförsäljning m.m.” på vår hemsida www.uppsala.se/overformyndare

Om barnet ska förvärva *aktier* eller andra riskfyllda värdepapper **och** föräldrarnas förvaltning är kontrollerad ska överförmyndarnämndens samtycke inhämtas oavsett om det är fråga om förmynderskapsjäv eller inte. Läs mer om detta i informationen ”Information för föräldrar – förmyndare” samt i ”Om aktier och värdepapper” på vår hemsida.

² Rättshandlingen kan vara t.ex. köp, lån, hyra, byte m.m. mellan barnet och föräldern/föräldrarna oavsett vilken typ av vara eller objekt det rör sig om. I en sådan situation måste förmyndarna ansöka om förordnande av god man hos överförmyndarnämnden. Om inte god man förordnas vid förmynderskapsjäv kan inte rättshandlingen göras gällande mot barnet.

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Arvskifte m.m.

En annan situation där god man ska förordnas för den omyndige är om denne tillsammans med förmyndare har del i ett oskiftat dödsbo. Det ankommer på dödsboet att uppmärksamma behovet av god man för den underårige och ansöka om detta till överförmyndarnämnden.³ Läs mer i informationen ”*Om arvskifte och bodelning*”.

Vid intressekonflikter av annat slag

Det finns även andra situationer där det kan vara nödvändigt att förordna en tillfällig god man. Om barnet och förmyndaren/förmyndarna är motparter i samma rättegång eller det finns någon annan form av stridande intressen mellan förmyndaren och barnet ska en tillfällig god man förordnas. I dessa situationer kan förmyndarna själva anmäla behovet till överförmyndarnämnden. Nämnden kan dock även på anmälan av annan myndighet eller på eget initiativ ta upp frågan.

Godmanskap och förvalterskap

Även för personer som har förordnats en god man eller förvaltare (s.k. huvudmän) kan jävssituationer uppstå där det är nödvändigt att en tillfällig god man förordnas för att tillfälligt företräda huvudmannen. Liksom när det gäller barn och förmyndare rör det sig om situationer där gode mannen eller förvaltaren (eller dennes make/sambo eller någon företräds av gode mannen/förvaltaren) ska rättshandla med huvudmannen. Det kan således röra sig om varierande förhållanden såsom köp, lån, hyra, byte m.m. mellan huvudmannen och gode mannen/förvaltaren oavsett vilken typ av vara, objekt eller rättighet som rättshandlingen rör.

Det som sägs ovan beträffande **arvskifte** gäller även vid godmanskap och förvalterskap om huvudmannen och gode mannen/förvaltaren är delägare i samma dödsbo. Även det som sägs ovan om **gåva eller annat förvärv av fast egendom/bostadsrätt/tomträtt** gäller vid godmanskap/förvalterskap. Detta medför att tillfällig god man måste förordnas (i jävssituationer) och att överförmyndarnämndens samtycke måste inhämtas för förvärvet. Läs mer om detta i ”*Om samtycke gällande bostadsförsäljning m.m.*”.

Vid en huvudmans **förvärv av aktier eller andra riskfyllda värdepapper** krävs överförmyndarnämndens samtycke. Detta kan du läsa mer om i informationen ”*Om aktier och andra värdepapper.*”

Observera att det inte är tillåtet att som god man eller förvaltare ge bort **huvudmannens** egendom, om det inte är fråga om personliga presenter, julklappar och liknande.

³ En bouppteckning ska inom tre månader från dödsfallet lämnas in till Skatteverket. Finner Skatteverket vid granskningen att en god man behöver förordnas, uppmärksammas dödsboet på detta så att dödsboet kan göra en ansökan om god man till överförmyndarnämnden. Avsaknad av god man kan medföra att bouppteckningen inte kan registreras.

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Ansökan om god man enligt 11 kap 2 § föräldrabalken

Vid en ansökan om god man enligt 11 kap 2 § föräldrabalken ska följande uppmärksammas.

- Ange bakgrunden till ansökan – d.v.s. beskriv den situation som uppstått och varför barnet/huvudmannen inte kan företrädas av sin ordinarie ställföreträdare
- Föreslå gärna god man (ska enligt lag vara rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig samt ej förekomma i Polisens belastningsregister eller Kronofogdemyndighetens register över skulder och betalningsanmärkningar).
- Om god man föreslås ska dennes åtagande också skickas in (blankett finns på hemsidan).

Överförmyndarförvaltningen

En gemensam förvaltning för kommunerna i Uppsala län.

Postadress: Uppsala kommun, överförmyndarförvaltningen • 753 75 Uppsala • Besöksadress: Vaksalagatan 15
Telefon: 018-727 24 60 • Fax: 018-727 24 66 • Exp.- och telefontid: mån, tis, tors, fre 10.00-12.00 onsdagar
14.30-16.30 E-post: overformyndarnamnden@ uppsala.se
www.uppsala.se/overformyndare

ÖVERFÖRMYNDARFÖRVALTNINGEN

Information om överförmyndarnämndens personuppgiftsbehandling

Personuppgiftsansvarig är överförmyndarnämnden

Information enligt Dataskyddsförordningen (GDPR)

Alla personuppgifter som du skickar till oss registreras och behandlas enligt dataskyddsförordningen. De personuppgifter som vi efterfrågar krävs för att vi ska kunna hantera ditt ärende på ett smidigt sätt och fullgöra våra arbetsuppgifter. Du har ett antal rättigheter som uppgiftslämnare. Du kan ta del av dem nedan.

Rättslig grund, ändamål, behandling och lagringstid

Rättslig grund: Myndighetsutövning samt rättslig förpliktelse

Ändamålet med behandlingen: Utredda behov av god man eller förvaltare enligt 11:1-4 §§ FB samt 11:7 § FB

Lagringstid av information: Ansökningshandlingar och korrespondens avseende ansökan gallras tre år efter att, vissa i lag angivna, redovisningshandlingar har lämnats till behörig mottagare.

Mottagare: Ansökan om god man enligt 11:1-3 FB lämnas inte ut till någon annan, om inte sekretessbrytande bestämmelser finns. Vad gäller ansökan om god man enligt 11:4 FB eller förvaltare enligt 11:7 FB lämnas samtliga utredningshandlingar till behörig tingsrätt. Sådana handlingar kan i förekommande fall kommuniceras med anhöriga till den ansökan avser.

Dina uppgifter överförs inte till tredje land.

Dina Rättigheter

Rättelse: Du har rätt att begära rättelse av felaktiga uppgifter

Rätt till invändningar: Du har rätt att göra invändningar mot den behandling som görs av dina personuppgifter

Rätt till registerutdrag: Du har rätt att, en gång per kalenderår, efter skriftligt undertecknad ansökan till oss, få information om vilka personuppgifter som vi behandlar om dig.

Om du vill ta kontakt med oss avseende dina rättigheter skicka e-post till dataskyddsombud@uppsala.se. Vill du veta mer om Dataskyddsförordningen följ länk [Datainspektionens hemsida](#).